

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Spravimo v društva več življenja!

Hvala Bogu, čitalnic, bralnih, političnih in gospodarskih društev imamo na Štajarskem Slovenci že precej. Vendar koliko naših narodnih društev se more pohvaliti, da se njih namen, njih naloga lahko spozna tudi iz njihovega delovanja in ne samo iz njihovih pravil? Malo je takih društev, pičlo malo! Da se le priredi vsako leto jedna veselica s kakim medlim nagovorom in s predavanjem kake stare pesmi, da se potem po veselici pri prosti zabavi z vidnim navdušenjem pleše in pije, potem ima društvo že mirno vest in je prepričano, da popolnoma zadostuje svojemu visokemu namenu.

Pa pravo narodno društvo mora drugače delati. V njem mora biti živahno gibanje in sicer ne samo na hipe, temveč celo leto. Najprej mora društvo skrbeti za to, da je vsakdo prepričan o namenu društva. Kedar se to doseže, potem pa se mora skrbeti, da se udje z navdušenjem poslužujejo sredstev, katera jim društvo podaja, da se doseže skupni namen. Poznamo veliko bralnih društev, katera imajo nad sto udov, ali celi mesec jih ne pride deset čitat društvenih časnikov. Kaj je temu krivo? Ker ni nobenega navdušenja, nobenega veselja! In zakaj ne? Ker jih nikdo ne vspodbuja. Društvenike je treba večkrat zbirati okoli sebe, treba jim povedati, katere časnike naj posebno pozorno čitajo, treba je vzbujati njih zanimanje za to in ono reč. Vsak teden ali vsaj parkrat v mesecu moralo bi se jim kaj predavati ali pa povzročevati medsebojne razgovore društvnikov samih. Mnogo društev ima svoje knjižnice. Te je treba odpreti, posebno sedaj v zimskem času, ko so dolge noči in je ob večerih dovolj časa za čitanje. Tudi veselice so jako važno sredstvo za delavno življenje, seveda pametno prirejene.

Vsako društvo mora gledati na stanove, kateri se shajajo v njem. Narodna društva na deželi bi se morala torej vse bolj ozirati na kmetske zadeve. Skrbeti se mora, da slovenski kmet spoštuje svoj materin jezik, a tudi na gospodarstvene razmere se ne sme pozabiti. Kmeti se hitrim korakom bliža svojemu propadu. Tukaj je treba nebržnim odpirati oči! Kmet se mora začeti vse bolj zanimati za svoje pravice, ki mu jih daje naša ustava. Postavnim potom sicer, a glasno mora začeti tirjati, da se mu zlajšajo bremena, ki ga tlačijo, odločno mora zahtevati, da ga podpira vlada v vsakem početju, ki meri na to, da se zboljša poljedelstvo. Povedati pa je tudi treba, da med kmetiskim ljudstvom samim živi mnogo pregreh, ki ovirajo napredek kmetskega stanu.

Domoljubi radi snujejo društva, a za društveno življenje nimajo marsikateri nobene razumnosti. Društvo se ustanovi in potem se pusti, da samo životari nap-

rej. Pri društvu pa je ravno treba vedno nekaj mož, da mu vdihavajo življenje in gibanje, da skrbijo za vedno zanimanje in navdušenje. Pač živo pogrešamo takih mož, ki bi tudi v tako potrebnem majhnem narodnem delu kazali svojo žilavost in vstrajnost. Malomarnost, mlačnost opazuje se prepogosto, in za to imajo naši naporji tako malo uspehov. Ako hočemo, da bodo naša društva dosegla svoje namene, treba spremembe, ne sicer pri društvenih pravilih, ampak v društva treba spraviti več življenja.

Nemščina na Slatini — gospa?

Od Slatine nam piše prijatelj: Nedavno nam je došel od slavnega okrajnega šolskega sveta odlok, v sled katerega se mora na bodoči, po spolu ločeni deški in dekliški šoli pri Sv. Križu poleg Slatine v sedanji rabi učnega jezika ta modifikacija uvesti, da se bodo v bodoče vsi otroci nemške narodnosti le v nemškem jeziku podučevali. Ta ukaz nas pa ni nič kaj iznenadil, kajti dobro poznamo tukajšnje odbornike v okrajnem šolskem svetu. Kjer ima g. Stoinschegg besedo in g. Löschnigg svojo modrost na metre prodaje, tam so že mogoči taki odloki. Utegnete si pa tudi misliti, s kakim navdušenjem smo sprejeli ta ukaz. Krajni šolski svet in vseh deset svetokriških občin je rekuriralo zoper njega na deželni šolski svet.

Po izveštvju šolskega vodstva je na tukajšnji šoli povprečno 606 šolo obiskovati dolžnih otrok, in v sled akta ljudskega štetja od l. 1890. med temi le 37 otrok nemški občevalnega jezika. Po razsodilu okrajnega šolskega sveta naj ima torej 6% nemški občevalnih otrok enake pravice, kakor 94% slovenskih otrok. Kajti pri celodnevem šolskem poduku odločenih je za poduk 25 ur na teden. Dve uri sta odmenjeni za veronauk, tri oziroma štiri za podučevanje nemškega jezika; ostane še torej 20 ur za druge predmete. Ako se polovica teh ur porabi za otroke nemškega jezika, ostane slovenskim otrokom komaj 10 ur na teden. Da bi pa naši otroci pri teh razmerah dosegli do 14. leta šolski smoter, morali bi že priti na svet vsaj tako pametni, kakor sta gg. Löschnigg in Stoinschegg. Okrajni šolski svet se ni oziral na to, da smo tukaj v ogromni večini Slovenci doma, in da imamo vsled državnih temeljnih postav na domačih tleh ravno tiste pravice gledé na učni jezik, kakor Nemci po nemških deželah. Torej se ne sme nihče na tej šoli na škodo naše dece podučevati v tujem jeziku. Hoče pa okrajni šol. svet nemškim otrokom preskrbeti nemški poduk, naj jim pozida lastno šolo, ako ima postavno število otrok.

Vsled odloka deželnega šol. sveta z dne 31. avg. 1889 štev. 5380 se je ukrenilo, da se imajo otroci svetokriške šole na teden po 3, oziroma 4 ure vaditi v nemškem jeziku, sicer pa je učni jezik po vsem slovenski. Ker se ni nihče pravodobno oglašil zoper ta ukaz, postal je pravokrepen in ga sme spremeniti le kak višji urad, n. pr. ministerstvo. Čudno torej, da si tako pravico prisvoja okrajni šolski svet, da višjeuradne odloke kar meče — v koš! Še bolj čudno pa da, je predsednik okrajnega šolskega sveta dal glasovati za ta nepostavni predlog in ga odobril s tem, da ga je razglasil krajnemu šolskemu svetu in vsem občinam svetokriškim.

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

(Dalje.)

Dobro je prevedel iz nemškega ¹⁾ tudi balado »Jelen v gozdu«. Tukaj le par vrstic:

O jelen, mladi jelen! ti strelca ne poznaš.
Prej strel'c ne jenja zelen, da mu življenje daš.
O joj! spet puška poči — prepozen zdaj je strah,
Sicer enkrat še odskoči — al' mrtve pade v mah.

Neskrbni mladi jelen, si ti o'j grešnik sam!
Smrt pa je strelec zelen, povsod ti za petam';
En- dvakrat le postraši, predrami nas želi,
Gorje pa duši naši, ko v tretje zagromi! ²⁾

Zlasti gladko teklo mu je pa pero, ko je opisaval življenje Matevža Nakar, sirskega nadškofa in velicega sluzabnika božjega. Nakar bil je potomec zlahtne rodbine v Mosulu, ki je bila že od davnih časov udana tako zvani Jakobovi krivoveri. Tudi mladi Matevž bil je krivoverec in pozneje krivoverski mašnik in nadškof v Mosulu. Mladi nadškof je ves gorel za vero svojih očetov in je katoličane, ki so v tistih krajih sicer bolj redko nasejani, silno preganjal. Nakar prišel je preganjal katoličanov tudi v mesto Alepo; a ond' sreča ga milost božja. V samostanu lazaristov prepriča sivolasa misijonar Nakarja njegove zmote tem laglje, ker vé, da Nakar ne preganja katoličanov iz hudobije, nego iz nevednosti, kakor nekdanj sv. apostol Pavel, meneč, da opravlja Bogu prijetno delo, če katoličane preganja.

Kakor je bil Nakar prej krut preganjalec cerkve Kristusove, tako postal je zdaj goreč njen apostol. Toda s tem nakopje si srd Jakobovcev in njihovega patriarha. »V temno in mokretno podzemeljsko ječo so ga vrgli in mu dali težke verige okoli vrata. Ali srd patriarha s tem še ni bil utolažen. Zvezanega ukaže peljati v neki samostan in ga tamkaj vreči v izsušeni vodnjak, kjer ne dobi druge hrane, kakor vsakih 24 ur mali košček kruha in vode. Vsak dan ga iz vodnjaka potegnejo ter vržejo na stol, kjer ga patriarh z lastno roko tako dolgo s palico tepe, dokler mu roka ne obne-more. Slednjič ukaže, krono z železnim trnjem vpleteno na glavo mu djeti, v njo potisniti, potem ga zapreti v malo izbico, in okna in vrata zazidati, naj tamk aj gladu umrje. Neka Kurdiška princesinja gre po božji volji mimo Nakarjeve stanice, sliši mlo njegovo zdihovanje in ga reši. ³⁾

Nas je neka opazka v tem životopisu nagnila, da smo tukaj posneli nekoliko črtic iz življenja junaškega spovedovalca sv. vere. Kosar namreč govoreč o lazaristu, ko je spreobrnil Nakarja, piše pod črto: »Lazaristi so duhovniki sv. Vincencija Pavlanskega, kateri imajo svoje misijone v Aziji, Afriki in Ameriki, a tudi

v Evropi neizrečeno veliko dobrega storijo. ⁴⁾ Ta prijazna in očitna pohvala delovanja oo. lazaristov nas namreč opozarja, da je Kosar menda že tačas na mislih imel, stopiti v družbo »misijonskih duhovnikov« ali lazaristov.

Svoje dni — kakor smo rekli — Kosar giedé svojega poklica ni imel nobenega boja, kakor ga mora biti marsikateri drug mladenič. Zato pa se vname zdaj tem hujša vojska v njegovem srcu, ki je več let vznemirjala njegovo dušo. Motila ga je namreč skušnjava, ali je stan svetnega duhovnika njegov pravi poklic, ali je morebiti poklican v redovnika in v samostansko življenje.

Poizvedujmo, kako se je Kosarju rodila misel, da je poklican stopiti v družbo lazaristov. Pred vsem treba omeniti, da je Kosar bil pobožen in svet duhovnik, in nas torej ne more čuditi, če se njegov duh vspenja do popolnosti, in da mu v njegovih ušesih zvoni vabljiva beseda Kristusova: »Hočeš pa popoln biti, pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih: in pridi in hodi za menoj!« — Na dalje je ljubi Bog po hudi bolezni, ki je Kosarja spravila na kraj groba, tako glasno potrkal, da se je zvesti hlapec hitro popaščil na pot popolnosti, da ga smrt ne najde nepripravljenega. Skušnja namreč uči, da če eno skledico tehtnice obtežimo, drugo naglo nazenemo kvišku, in da tudi človeška duša nikdar tako vstrajno ne misli na Boga in na večnost, kakor če telo nosi težki križ dolgotrajne bolezni. Slednjič gotovo ni ostala brez vpliva na mladega duhovnika smrt ljubega očeta, katerega je ljubi Bog v najlepših letih moške dobe poklical na račun. Škof sam ga namreč tolaži zbok tolike zgube, rekoč: »Bodimo prepričani, da Bog taka obiskovanja zlasti nam duhovnikom rad pošilja, da bi ljubezen našega srca očistil, naše nagnjenje do mesa in krvi zatrl in nas celo in popolnoma za sebe pridobil.«

Radovedni smo še slišati, zakaj je Kosar mislil ravno na družbo misijonskih duhovnikov? Tukaj zopet poudarjamo, da je bila zlasti beseda njegov dar, katerega je prejel od Boga, in je torej celo razumljivo, zakaj je hotel vstopiti v družbo misijonskih duhovnikov ter postati misijonar. — V tem času obljubi tudi imenitna in imovita rodbina škofu Slomšeku zdatno podporo, če bi ga bila volja, uvesti v svoji škofiji družbo misijonarjev sv. Vincencija. Poprejšnji cesar Ferdinand zanimal se je za to stvar. Ta ponudba bila je kakor vesel glas z nebes za dobrega pastirja, ki je bil velik prijatelj misijonov. Slomšek takoj predlog vsprejme ter odloči lepo in prostorno cerkev sv. Jožefa poleg Celja za misijonsko cerkev in hišico poleg cerkve za stanovanje misijonarjev. Toda kaj bodo nemški misijonarji v slovenski škofiji počeli? Družba je namreč imela sicer že dosti nemških duhovnikov, ali slovenskega še nobenega. Vendar apostolski škof se tudi tega napotka ne ustraši. Ali ni moči Bogu, ki more Abrahamu iz kamena vzbuditi sinove, tudi sv. Vincenciju med Slovenci vzbujati duhovnih sinov?

Kosar torej sluti skrivne želje svojega škofa, naj bi misijonska hiša v Celju ne ostala prazna, in že je pripravljen vstopiti v družbo lazaristov. Kosar se namreč ni nikdar vojskoval zunaj vrste na svojo roko, ampak vedno je zvesto stal v vrsti ob strani svojega škofa, izvršujoč ne samo njegova povelja, nego tudi opazujoč želje njegove. S tem korakom je Kosar res oveselil srce svojega škofa. Ko mu namreč Kosar razodene namene svojega srea, odgovori mu Slomšek: »Močno me je razveselila vest, da ste se odločili vstopiti v družbo misijonskih duhovnikov sv. Vincencija, ker smatram vas celo sposobnega za ta poklic, če le ne bo ostro redovno

¹⁾ Erzählungen und Humoresken von J. Em. Veith (3. Bd.)

²⁾ Drob. 1852.

³⁾ Drob. 1852.

⁴⁾ Stran 110.